

ОСОБЛИВОСТІ ФІЗИЧНОГО СТАНУ
УЧНІВ СТАРШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ,
ЯКІ ПРОЖИВАЮТЬ В СІЛЬСЬКІЙ
І МІСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ

*Сидорчук Тетяна, Анастасьєва Зінаїда,
Садовий Андрій, Раковська Ірина, Мохова Ірина*
Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту

DOI: 10.32540/2071-1476-2021-1-178

Annotations

Introduction and purpose of the study. The article presents an analysis of the physical condition of senior schoolchildren living in urban and rural areas. The purpose is to compare the indicators of the physical state of senior schoolchildren living in an industrial city and rural area of Dnipropetrovsk region.

Material and methods. The research was carried out on the basis of two schools: Shevchenko's secondary school of I-III levels from village Shevchenkivka Magdalinovskiy district of Dnepropetrovsk region and educational complex No 66 of Dnepr. The study involved 36 students. From educational complex No. 66 – 9 youths of 16 years old, 10 youths of 17 years old. From Shevchenko's secondary school – 8 youths of 16 years old, 9 youths of 17 years old.

During the study we used the following methods: theoretical analysis and generalization of literature data, anthropometry method, physiological research methods, pedagogical observation, pedagogical testing, pedagogical experiment of ascertaining nature, assessment of the level of physical health according to Apanasenko method, methods of mathematical statistics.

Results. Rural school boys have significantly higher indicators of the functional state of the cardiovascular and respiratory systems, have advantages in the level of endurance, speed-strength abilities and quickness, as well as significantly better indicators of the vital index, Robinson's index, Ruffier's index and general level of physical health, than city boys.

Conclusions. The higher level of physical condition of rural senior pupils is explained by not so high level of the organization of physical culture and health improvement work in the general secondary education institution, but by the environment in which rural children live, their systematic participation in labor activity, and their way of life. The results of the study indicate the necessity to take into account the socio-economic and environmental factors of the life of high school students when constructing the process of physical education in institutions of general secondary education.

Key words: physical education, high school students, physical condition, rural school, city school.

Анотація

Вступ і мета дослідження. У статті представлено аналіз показників фізичного стану учнів старшого шкільного віку, які проживають в міській і сільській місцевості. Мета – порівняння показників фізичного стану учнів старшого шкільного віку, які мешкають в умовах промислового міста та сільської місцевості Дніпропетровського регіону.

Матеріал і методи. Дослідження проводилися на базі двох шкіл: Шевченківська ЗОШ І-ІІІ ступенів с. Шевченківка Магдалинівського району Дніпропетровської області та НВК № 66 м. Дніпра. У дослідженні взяли участь 36 учнів. З НВК № 66 – 9 юнаків 16 років, 10 юнаків 17 років. З Шевченківської ЗОШ – 8 юнаків 16 років, 9 юнаків 17 років.

В ході дослідження нами використовувалися наступні методи: теоретичний аналіз і узагальнення даних літератури, метод антропометрії, фізіологічні методи досліджень, педагогічне спостереження, педагогічне тестування, педагогічний експеримент констатувального характеру, оцінка рівня фізичного здоров'я за методикою Г.Л. Апанасенка, методи математичної статистики.

Результати. Юнаки сільської школи мають значно вищі показники функціонального стану серцево-судинної та дихальної систем, мають переваги в рівні розвитку витривалості, швидко-силових здібностей і швидкості, а також значно кращі показники життєвого індексу, індексу Робінсона, індексу Руф'є і загального рівня фізичного здоров'я, ніж юнаки з міста.

Висновки. Більш високий рівень фізичного стану сільських старшокласників пояснюється не стільки організацією фізкультурно-оздоровчої роботи в закладі загальної середньої освіти, скільки тим природним середовищем, в якому знаходяться сільські діти, їх систематичною участю у трудовій діяльності, способом життя. Результати дослідження свідчать про необхідність врахування соціально-економічних та екологічних чинників життя старшокласників при побудові процесу фізичного виховання в закладах загальної середньої освіти.

Ключові слова: фізичне виховання, старшокласники, фізичний стан, сільська школа, міська школа.

Аннотация

Введение и цель исследования. В статье представлен анализ показателей физического состояния учащихся старшего школьного возраста, проживающих в городской и сельской местности. Цель – сравнение показателей физического состояния учащихся старшего школьного возраста, проживающих в условиях промышленного города и сельской местности Днепропетровского региона.

Материал и методы. Исследования проводились на базе двух школ: Шевченковский ООШ І-ІІІ ступеней с. Шевченковка Магдалиновского района Днепропетровской области и УВК № 66 г. Днепра. В исследовании приняли участие 36 учеников. Из УВК № 66 – 9 юношей 16 лет, 10 юношей 17 лет. Из Шевченковской ООШ – 8 юношей 16 лет, 9 юношей 17 лет.

В ходе исследования нами использовались следующие методы: теоретический анализ и обобщение данных литературы, метод антропометрии, физиологические методы исследований, педагогическое наблюдение, педагогическое тестирование, педагогический эксперимент констатирующего характера, оценка уровня физического здоровья по методике Г.Л. Апанасенко, методы математической статистики.

Результаты. Юноши сельской школы имеют значительно более высокие показатели функционального состояния сердечно-сосудистой и дыхательной систем, имеют преимущества в уровне развития выносливости, скоростно-силовых способностей и быстроты, а также значительно лучшие показатели жизненного индекса, индекса Робинсона, индекса Руфье и общего уровня физического здоровья, чем городские юноши.

Выводы. Более высокий уровень физического состояния сельских старшекласников объясняется не столько организацией физкультурно-оздоровительной работы в учреждении общего среднего образования, сколько той средой, в которой проживают сельские дети, их систематическим участием в трудовой деятельности, образом жизни. Результаты исследования свидетельствуют о необходимости учета социально-экономических и экологических факторов жизни старшекласников при построении процесса физического воспитания в учреждениях общего среднего образования.

Ключевые слова: физическое воспитание, старшекласники, физическое состояние, сельская школа, городская школа.

Вступ. У сучасній Україні відбуваються складні політичні і соціально-економічні процеси, які супроводжуються негативними демографічними змінами, погіршенням матеріально-технічного, науково-методичного забезпечення системи фізичного виховання

школярів, особливо у сільській місцевості. У цих умовах підвищення рівня фізичного здоров'я молодого покоління є одним з головних завдань фізичного виховання (Безверхня, 2004; Круцевич, 2015; Власюк, 2017).

Сучасні соціально-економічні

умови життя висувають високі умови до рівня фізичного розвитку, роботоздатності, фізичної підготовленості та функціонального стану організму учнів, зокрема, старшокласників, у період закінчення навчального закладу та вибору майбутньої професії

(Балан, Трачук, Делбані, 2016; Захожий, Дикий, 2016).

Погіршення стану здоров'я, збільшення захворюваності школярів України пов'язані, головним чином, з соціально-економічною кризою і екологічними проблемами в нашій країні. В умовах науково-технічного прогресу зростання, розвиток і формування дитячого організму багато в чому визначається соціальними і екологічними чинниками. Проблема несприятливого впливу чинників навколишнього середовища на стан здоров'я учнів з кожним роком набуває все більшу актуальність (Кравцов, Кривчикова, 2015).

Промислове забруднення міст є однією з причин підвищеного рівня захворюваності, особливо серед дітей (Балан, Трачук, Делбані, 2016). Ця проблема є актуальною і для Дніпропетровської області з її високим металургійним, гірничодобувним і машинобудівним потенціалом, великою кількістю автотранспорту, що здійснюють газопилові викиди в атмосферу, скидання промислових стоків в поверхневі водотоки і складування твердих і рідких відходів (Сидорчук, Решетилова, Анастасьєва, Корабльов, 2014).

За період навчання в школі кількість здорових дітей знижується в 4-5 разів. Таким чином, проблема здоров'я школярів набуває рангу проблеми, що має загальнодержавне значення. Вирішення проблеми полягає в збереженні і зміцненні здоров'я школярів, починаючи з молодших класів (Пангелова, Рубан, 2016).

Питанням вивчення особливостей організації фізичного виховання в сільських школах присвятили свої дослідження Пангелова, Рубан (2016 – 2020), Хахуля, Бурла (2011). Вивчення окремих показників фізичного стану учнів сільських шкіл займалися Костюк (2013, 2016), Пангелова, Рубан (2018), Семко (2018), Харківщенко (2018). При

**Морфологічно-функціональні показники юнаків
міської та сільської шкіл
($\bar{x} \pm S$)**

Таблиця 1

Показники	Вік	НВК №66 (n (16 p.)=9; n (17 p.)=10)	Шевченківська ЗОШ (n (16 p.)=8; n (17 p.)=9)	p
Довжина тіла, см	16	177,4 ± 3,22	177,1 ± 3,14	≥0,05
	17	177,9 ± 3,95	177,8 ± 3,05	≥0,05
Маса тіла, кг	16	63,8 ± 3,55	63,2 ± 3,02	≥0,05
	17	64,4 ± 4,68	63,7 ± 3,78	≥0,05
ОГК, см	16	85,2 ± 2,00	85,1 ± 2,88	≥0,05
	17	86,0 ± 2,26	86,2 ± 2,02	≥0,05
ЧСС, уд./хв.	16	78,1 ± 4,01	77,6 ± 3,58	≥0,05
	17	77,4 ± 4,12	74,1 ± 3,03	≤0,05
АТ сист., мм рт.ст.	16	115,4 ± 4,32	116,0 ± 4,04	≥0,05
	17	116,1 ± 4,12	116,7 ± 4,48	≥0,05
АТ діаст., мм рт.ст.	16	61,1 ± 3,11	62,3 ± 3,14	≥0,05
	17	62,9 ± 3,23	63,8 ± 3,01	≥0,05
ЖЄЛ, мл	16	3000,0 ± 125,78	3200,0 ± 120,14	≤0,05
	17	3250,0 ± 128,15	3400,0 ± 121,55	≤0,05

цьому, слід зазначити, що майже не знайдено досліджень щодо порівняння показників фізичного стану учнів старшого шкільного віку, які навчаються в умовах сільських і міських закладів загальної середньої освіти.

Гіпотеза дослідження будується на припущенні, що процес фізичного виховання школярів сільської та міської місцевості має ґрунтуватися на забезпеченні спеціальних організаційно-педагогічних умов залежно від впливу різних соціально-економічних та екологічних чинників проживання учнів.

Мета дослідження – порівняння показників фізичного стану учнів старшого шкільного віку, які мешкають в умовах промислового міста та сільської місцевості Дніпропетровського регіону.

Матеріал і методи. Дослідження проводилися на базі двох шкіл: Шевченківська ЗОШ I-III ступенів с. Шевченківка Магдалинівського

району Дніпропетровської області та НВК № 66 м. Дніпра. У дослідженні взяли участь 36 учнів. З НВК № 66 – 9 юнаків 16 років, 10 юнаків 17 років. З Шевченківської ЗОШ – 8 юнаків 16 років, 9 юнаків 17 років.

В ході дослідження нами використовувалися наступні методи: теоретичний аналіз і узагальнення даних літератури, метод антропометрії (визначення довжини тіла, маси тіла, окружності грудної клітки), фізіологічні методи досліджень (визначення ЧСС, артеріального тиску, ЖЄЛ), педагогічне спостереження, педагогічне тестування (рухові тести, які дозволяють оцінити рівень розвитку рухових якостей – витривалості (біг на 2000 і 3000 м), сили (підтягування на перекладині), спритності (човниковий біг 4x9), швидкісно-силових здібностей (стрибок у довжину з місця), швидкості (біг 100 м), гнучкості (нахил тулуба вперед з положення

Таблиця 2

**Показники фізичної підготовленості юнаків
міської та сільської шкіл
($\bar{x} \pm S$)**

Показники	Вік	НБК №66 (n (16 р.)=9; n (17 р.)=10)	Шевченківська ЗОШ (n (16 р.)=8; n (17 р.)=9)	P
Рівномірний біг 2000 / 3000 м, хв.	16	9,5 ± 1,02	8,4 ± 1,01	≤0,05
	17	15,0 ± 1,04	14,1 ± 1,02	≤0,05
Підтягування на пе- рекладині, разів	16	11,6 ± 1,04	12,2 ± 1,01	≥0,05
	17	12,4 ± 1,08	12,7 ± 1,00	≥0,05
Стрибок у довжи- ну з місця, см	16	191,5 ± 12,11	198,7 ± 12,12	≥0,05
	17	198,8 ± 11,43	208,6 ± 11,22	≤0,05
Біг 100 м, с	16	15,0 ± 0,99	14,3 ± 0,96	≥0,05
	17	14,8 ± 0,98	13,6 ± 0,88	≤0,05
Човниковий біг 4 x 9 м, с	16	10,5 ± 1,00	10,0 ± 1,00	≥0,05
	17	10,1 ± 0,99	9,8 ± 0,98	≥0,05
Нахил тулуба вперед з положення сидячи, см	16	8,2 ± 1,64	8,7 ± 1,55	≥0,05
	17	8,9 ± 1,66	9,2 ± 1,65	≥0,05

сидячи), педагогічний експеримент констатувального характеру, оцінка рівня фізичного здоров'я за методикою Г.Л. Апанасенка, методи математичної статистики (розрахунок середнього арифметичного варіаційного ряду (\bar{x}), середнього квадратичного відхилення (S), порівняння середньогрупових значень за допомогою t-критерія Стьюдента).

Результати дослідження. Показники фізичного розвитку юнаків подані в таблиці 1. За антропометричними параметрами показники юнаків належать до вікових норм та не мають статистично значущих відмінностей між міськими і сільськими учнями ($p \geq 0,05$). Нами виявлено значно кращі показники ЧСС сільських юнаків 17 років, ніж такі ж у міських ($p \leq 0,05$). Також за функціональним показником ЖСЛ виявлено значне відставання міських учнів від сільських в обох вікових групах – 16 і 17 років ($p \leq 0,05$). При цьому слід відмітити, що середній показник ЖСЛ відстає від вікової норми для 16-17-річних юнаків. Систо-

лічний артеріальний тиск знаходиться в межах вікової норми, а в діастолічному виявлено зниження показника.

Загалом слід зазначити, що у юнаків від 16 до 17 років спостерігається покращення морфофункціональних показників з віком.

Результати фізичної підготовленості юнаків представлені в таблиці 2. Виявлено значно кращі показники розвитку витривалості в обох вікових групах сільських юнаків, швидкісно-силових здібностей у 17-річних юнаків і швидкості у 17-річних юнаків ($p \leq 0,05$). Міські хлопці мають значно нижчі результати за даними тестами. При цьому рівень розвитку витривалості міських юнаків є низьким, сільських – нижчим за середній.

Сила верхніх кінцівок міських юнаків 16 і 17 років відповідає вищому за середній рівню, сільських юнаків 16 років – високому, 17 років – вищому за середній.

Швидкісно-силові здібності міських і сільських юнаків 16 років розвинуті на нижчому за се-

редній рівні, 17-річних – на низькому.

Швидкість міських юнаків 16 років знаходиться на середньому рівні, 17 років – на вищому за середній; у сільських юнаків 16 років – на вищому за середній, 17-річних – на високому.

Спритність міських юнаків 16 і 17 років відповідає нижчому за середній рівню, сільських юнаків – вищому за середній.

Гнучкість міських і сільських юнаків знаходиться на нижчому за середній рівні в обох вікових групах.

Оцінка фізичного здоров'я за методикою Г.Л. Апанасенка показала, що юнаки з сільської місцевості мають значно кращі показники індексів фізичного здоров'я – життєвого серед 17-річних юнаків, індексу Робінсона, індексу Руф'є в обох вікових групах, а також загальної суми балів ($p \leq 0,05$), ніж юнаки з міста.

Слід відмітити, що рівень фізичного здоров'я є низьким у 16-річних юнаків в обох групах. Серед 17-річних виявлено, що рівень здоров'я міських юнаків є низьким, сільських – нижчим за середній.

Дискусія. Отримані дані показали відставання функціональних показників, фізичної підготовленості та фізичного здоров'я учнів старшого шкільного віку, які навчаються в міській школі на відміну від учнів сільської школи. Незважаючи на більш слабкі соціально-економічні умови життя, недосконалу організацію процесу фізичного виховання в закладі загальної середньої освіти юнаки і дівчата сільської школи мають більш високі показники фізичного стану. Це може пояснюватися відмінним від міських школярів способом життя (більші обсяги рухової активності, менші витрати часу на комп'ютерні розваги, допомога по господарству тощо), індивідуальними потребами та інтересами в галузі фізичної культури, більш сприятливими еколо-

Таблиця 3

**Показники фізичного здоров'я юнаків міської та сільської шкіл
($\bar{x} \pm S$)**

Показники	Вік	НВК №66 (n (16 р.)=9; n (17 р.)=10)	Шевченківська ЗОШ (n (16 р.)=8; n (17 р.)=9)	P
Масо-зростовий індекс, г•см ⁻¹	16	359,6 ± 18,05	356,8 ± 17,17	≥0,05
	17	362,0 ± 18,45	358,2 ± 18,11	≥0,05
Життєвий ін- декс, мл•кг ⁻¹	16	47,0 ± 3,33	48,2 ± 3,12	≥0,05
	17	50,4 ± 3,45	53,3 ± 3,07	≤0,05
Індекс Робінсо- на, ум.од.	16	90,1 ± 3,99	86,1 ± 4,01	≤0,05
	17	89,8 ± 3,84	85,4 ± 3,78	≤0,05
Силовий індекс, %	16	48,6 ± 3,29	49,1 ± 3,22	≥0,05
	17	50,2 ± 3,66	51,3 ± 3,13	≥0,05
Індекс Руф'є, ум.од.	16	11,9 ± 1,13	10,6 ± 1,01	≤0,05
	17	10,8 ± 1,22	9,8 ± 1,00	≤0,05
Сума балів	16	1,02 ± 0,17	2,77 ± 0,12	≤0,05
	17	2,94 ± 0,24	5,53 ± 0,30	≤0,05

гічними умовами проживання. Ці дані підтверджують результати досліджень Пангелової, Рубана (2016), Харківченко (2018) про те, що здоров'я дитини, розвиток її організму багато у чому залежить від середовища в якому вона проживає. Доповнено дані Захожого, Дикого (2018), Харківченко (2018) про особливості фізичної підготовленості старшокласників, які проживають в умовах міської та сільської місцевості. Результати дослідження свідчать про необхідність врахування соціально-економічних та екологічних чинників життя старшокласників при побудові процесу фізичного виховання в закладах загальної середньої освіти.

Висновки

1. За даними наукової літератури проблема визначення рівня фізичного стану учнів шкільного віку та вплив соціально-економічних і екологічних умов на

його показники набуває все більшої значущості. Вчені звертають увагу на поширеність різних захворювань дітей, які раніше не були характерними для дитячого віку. Тому актуальним постає питання оцінки показників фізичного стану та впливу на них різних факторів навколишнього середовища, що дає підстави підбирати адекватні засоби фізичної культури для корекції фізичного стану учнів старшого шкільного віку, раціонально організувати їх фізкультурно-оздоровчу діяльність залежно від індивідуальних особливостей.

2. Оцінка фізичного розвитку старшокласників сільської і міської місцевості показала, що учні мають відповідність антропометричних показників віковим нормам, статистично значущих відмінностей параметрів довжини, маси тіла, ОГК не виявлено між учнями різних шкіл.

За функціональними показниками виявлено більш високі показники ЧСС міських юнаків 17 років. За показником ЖЄЛ виявлено значно кращі параметри учнів сільських шкіл, ніж міських. При цьому, у юнаків обох шкіл виявлено зниження ЖЄЛ від норми. Систолічний артеріальний тиск юнаків відповідає нормі та не має значних відмінностей, за діастолічним тиском визначено відставання від норми.

3. Фізична підготовленість учнів сільської і міської шкіл має статистично значущі відмінності. Юнаки сільської школи мають переваги в рівні розвитку витривалості в обох вікових групах, швидкісно-силових здібностей і швидкості у 17-річних юнаків.

4. За показниками фізичного здоров'я визначено, що юнаки з сільської місцевості мають значно кращі показники життєвого індексу серед 17-річних юнаків, індексу Робінсона, індексу Руф'є в обох вікових групах, а також загальної суми балів, ніж юнаки з міста. Рівень фізичного здоров'я є низьким у 16-річних юнаків в обох групах. Серед 17-річних виявлено, що рівень здоров'я міських юнаків є низьким, сільських – нижчим за середній.

На наш погляд, більш високий рівень фізичної підготовленості сільських старшокласників пояснюється не стільки організацією фізкультурно-оздоровчої роботи в закладі загальної середньої освіти, скільки тим природним середовищем, в якому знаходяться сільські діти, їх систематичною участю у трудовій діяльності. Очевидно, цей факт може стати своєрідним соціально-педагогічним орієнтиром педагогів та інших фахівців у ході організації системи фізкультурно-оздоровчої роботи.

Література

1. Балан В., Трачук С., Делбані Х. Аналіз структури рухової активності старшокласників мегаполісу. Сучасні фітнес-технології у фізичному вихованні студентів: Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих учених. / За заг. ред. Л.В. Ясько, В.В. Білецької. Т. I. К.: НАУ, 2016. С.11.
2. Безверхня Г.В. Мотивація до занять фізичною культурою і спортом школярів 5-11-х класів : дис... канд. наук з фіз. виховання і спорту: 24.00.02 / Уманський держ. педагогічний ун-т ім. Павла Тичини. Умань, 2004. 258 с.
3. Власюк О. Деякі проблеми фізичного виховання школярів і сучасні шляхи їх розв'язання. Спортивний вісник Придніпров'я. 2017. №3. С. 30-33.
4. Захожий В., Дикий О. Особливості фізичного розвитку та фізичної підготовленості старшокласників. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. 2016. №3 (35). С. 53-59.
5. Костюк Ю. Порівняльний аналіз вікової динаміки основних технічних прийомів учнів 5-9 класів сільської малокомплектної школи в процесі занять баскетболом. Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві. 2013. № 3 (23). С. 32-36.
6. Костюк Ю.С. Передумови диференційованого підходу до організації процесу фізичного виховання в школах сільської місцевості. Теорія і практика виховання. Педагогічні науки. 2016. №2 (84). С. 55-59.
7. Кравцов В., Кривчикова О. Добова рухова активність учнів середніх та старших класів в умовах міста. Фізична культура, спорт та здоров'я нації. 2015. Випуск 19 (Том 1). С. 227-232.
8. Круцевич Т.Ю. Концепція системи фізического виховання в общеобразовательных школах. Теорія і методика фізичного виховання і спорту. 2015. №2. С. 72 – 80.
9. Пангелова Н., Рубан В. Фактори, які впливають на організацію фізичного виховання молодших школярів у міській та сільській місцевості. Спортивний вісник Придніпров'я. 2016. №1. С.211-214.
10. Пангелова Н., Рубан В., Пангелов Б. Педагогічні умови оптимізації фізкультурно-оздоровчої роботи з учнями початкових класів сільської школи. Спортивний вісник Придніпров'я. 2020. №1. С. 369-380.
11. Пангелова Н.С., Рубан В.Ю. Фізичний стан і рухова активність учнів початкових класів сільської загальноосвітньої школи. Молодий вчений. 2018. № 4.2 (56.2). С. 57-62.
12. Рубан В.Ю. Шляхи удосконалення фізкультур-

References

1. Balan V., Trachuk S., Delbani H. (2016). Analysis of the structure of motor activity of high school students in the metropolis. Suchasni fitness-tekhnologii u fizichnomu vihovanni studentiv: Materiali V Mizhnarodnoi naukovo-praktichnoi konferencii studentiv, aspirantiv i molodih uchenih. / Za zag. red. L.V. Yas'ko, V.V. Bilec'koï. T. I. K.: NAU, 11. [In Ukrainian].
2. Bezverhnya G.V. (2004). Motivation for physical education and sports for students in grades 5-11: dis. ... Candidate of Physical Cult. and Sports: 24.00.02 / Uman state. Pedagogical University named after Paul Tichini. Uman, 258. [In Ukrainian].
3. Vlasyuk O. (2017). Some problems of physical education of schoolchildren and modern ways of their solution. Sportivnij visnik Pridniprov'ya, 3, 30 – 33. [In Ukrainian].
4. Zahozhij V., Dikij O. (2016). Features of physical development and physical fitness of high school students. Fizichne vihovannya, sport i kul'tura zdorov'ya u suchasnomu suspil'stvi, 3 (35), 53 – 59. [In Ukrainian].
5. Kostyuk Yu. (2013). Comparative analysis of the age dynamics of the main techniques of students in grades 5-9 of a rural small school in the process of playing basketball. Fizichne vihovannya, sport i kul'tura zdorov'ya u suchasnomu suspil'stvi, 3 (26), 32-36. [In Ukrainian].
6. Kostyuk Yu. (2016). Prerequisites for a differentiated approach to the organization of the process of physical education in rural schools. Teoriya i praktika vihovannya. Pedagogichni nauki, 2 (84), 55-59. [In Ukrainian].
7. Kravcov V., Krivchikova O. (2015). Daily motor activity of middle and high school students in the city. Fizichna kul'tura, sport ta zdorov'ya nacii, 19 (1), 227-232. [In Ukrainian].
8. Krucovich T.Yu. (2015). The concept of the system of physical education in secondary schools. Teoriya i metodika fizichnogo vihovannya i sportu, 2, 72-80. [In Ukrainian].
9. Pangelova N., Ruban V. (2016). Factors influencing the organization of physical education of primary school children in urban and rural areas. Sportivnij visnik Pridniprov'ya, 1, 211-214. [In Ukrainian].
10. Pangelova N., Ruban V., Pangelov B. (2020). Pedagogical conditions for optimizing physical culture and health work with primary school students of a rural school. Sportivnij visnik Pridniprov'ya, 1, 369-380. [In Ukrainian].
11. Pangelova N., Ruban V. (2018). Physical condition and motor activity of primary school students of a rural secondary school. Molodij vchenij, 4.2 (56.2), 57-62. [In Ukrainian].
12. Ruban V. Yu. (2019). Ways to improve physical

- но-оздоровчої роботи з учнями початкових класів в умовах сільської школи. Молодий вчений. 2019. № 4.1 (68.1). С. 78 – 83.
13. Семко Ю. Порівняльна характеристика рухової підготовленості учнів 7 – 9 класів сільської школи. Актуальні проблеми фізичного виховання і спорту: Матеріали Х Всеукраїнської наукової конференції (16 листопада 2018 року, м. Харків) / Харк. нац. пед. ун-т ім. Г.С.Сковорди/ За редакцією проф. О.М. Худолія. Харків: ОВС, 2018. С. 15-18.
14. Сидорчук Т., Решетилова В., Анастасєва З., Корабльов К. Аналіз показників фізичної підготовленості та здоров'я дітей 7 років, які мешкають в різних соціально-економічних і екологічних умовах. Спортивний вісник Придніпров'я. 2014. №2. С. 151-155.
15. Харківщентко С.П. Характеристика рівня рухової підготовленості учнів сільських і міських шкіл. Актуальні проблеми фізичного виховання і спорту: Матеріали Х Всеукраїнської наукової конференції (16 листопада 2018 року, м. Харків) / Харк. нац. пед. ун-т ім. Г.С.Сковорди/ За редакцією проф. О.М. Худолія. Харків: ОВС, 2018. С. 32-36.
16. Хахуля В.М., Бурла О.М. Підвищення ефективності системи фізичного виховання дітей середнього шкільного віку сільських шкіл. Вісник Чернігівського Національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. 2011. Вип. 86. Т. 1. С. 201-204.
13. Semko Yu. (2018). Comparative characteristics of motor readiness of students of 7-9 classes of rural school. Aktual'ni problemi fizichnogo vihovannya i sportu: Materiali H Vseukraïns'koï naukovoï konferencii (16 listopada 2018 roku, m. Harkiv) / Hark. nac. ped. un-t im. G.S.Skovordi/ Za redakcieyu prof. O.M. Hudoliya. Harkiv: OVS, 15-18. [In Ukrainian].
14. Sidorchuk T., Reshetilova V., Anastas'eva Z., Korabl'ov K. (2014). Analysis of indicators of physical fitness and health of 7-year-old children living in different socio-economic and environmental conditions. Sportivnij visnik Pridniprov'ya, 2, 151-55. [In Ukrainian].
15. Harkivshchenko S.P. (2018). Characteristics of the level of motor readiness of students of rural and urban schools. Aktual'ni problemi fizichnogo vihovannya i sportu: Materiali H Vseukraïns'koï naukovoï konferencii (16 listopada 2018 roku, m. Harkiv) / Hark. nac. ped. un-t im. G.S.Skovordi/ Za redakcieyu prof. O.M. Hudoliya. Harkiv: OVS, 32-36. [In Ukrainian].
16. Hahulya V.M., Burla O.M. (2011). Improving the efficiency of the system of physical education of middle school children in rural schools. Visnik Chernigivs'kogo Nacional'nogo pedagogichnogo universitetu imeni T.G. Shevchenka, 86 (1), 201-204. [In Ukrainian].

Сидорчук Тетяна

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту
м. Дніпро, вул. Набережна Перемоги, 10; 49094, Україна
e-mail: sydorchuk1704@gmail.com

Анастасєва Зінаїда

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту
м. Дніпро, вул. Набережна Перемоги, 10; 49094, Україна
e-mail: anastasievazv@gmail.com

Садовий Андрій

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту
м. Дніпро, вул. Набережна Перемоги, 10; 49094, Україна
e-mail: asadovoj18@gmail.com

Раковська Ірина

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту
м. Дніпро, вул. Набережна Перемоги, 10; 49094, Україна
e-mail: rakovskiyamama@gmail.com

Мохова Ірина

Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту
м. Дніпро, вул. Набережна Перемоги, 10; 49094, Україна